

UJ KELET

ÁSZDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Bécs

Bécs idegröndszára tojtogató nyugtalan-ságok áramlanak át. Ez a város nagy beteg szervezet, amelynek életfunkciója óráról-órára gyengül. Súlyosan beteg test, emésztési a-láz, fogyasztja és sorvasztja. Talán ezek az utolsó órái. Aggódom a nyugtalan emésztési az emberi szabadságokra vágyó világ ezt az irtózatot és tehetetlenséget. És a romboló betegség még mélyebbre, a szervezetet legrojt-tettebb életgőcseibe furja be magát, hogy szét-rombolja és felemészze. Ez a betegség pedig olyan epidémia, amellyel szemben tehetetlen az élni akarás, a továbbjutás vágya, a megtesztelés reménye. Ennek a betegségnek a bakteriális benne vannak a felzárkott és felkavart emberi lelkekben, elkábul tőlük az em-beri psziché, megfog az egyensúly, amelyre az emberi csoportok élete ráépült. A háború kilendítte és magrázó titokzatos jörői, ezek a démonikus erők sodorják és ragadják tovább a maguk fantasztikus korszakát, amelybe behorjítják az egész emberiséget. Bécsre tragikus erővel nehezedik az a sors, amelyet kortörté-nelemnek nevezünk. A világ önmagát kereső vajadásának minden tényletét öszeszorították tük-rözik ki beteg életéből. A területi romlás, amely természetes következménye volt az elvesztett háborúnak, megindította a gazdasági lavinát. A milliárdnyi értékek elvesztésével be-következett a természetes szegénység, az el-szegényedés, amelynek fokmérője a pénz. Ebben az elszegényedett és törpévé zsugoro-dott kis államban megmaradt a nagy állami keretekre épített főváros, az állami élet szíve, de anélkül, hogy a vérkeringéshez szükséges tápláló anyagokat megkezelezhette. Sokmillió ember nyüzsgő életakarása ez a város, de nin-csenek termőföldjei, amelyek ellátnák gaboná-vaival, nincsenek erői kohó szamára, nincsen szene a kihűlt gyárakomencék fűtésére: nincs kenyere, nincs munkája.

Már évek óta kölcsönökből él — és köl-csönök reményéből. És míg az adósságok hi-nárjába kuszálódik, meglevő értékei és kincsei: a dolgozó kéz, a munka vágya sorvad és pusztul. És vele együtt sorvad és pusztul az egész állami élet. Amint ürlönek a magtárak és fo-gyatoszkok a hitellehetőség, zuhan a pénz vá-sárló ereje, katasztrofális gyorsasággal hull le a teljes élettelétlenedésig. Ez már a haldok-lás. A kereskedő, aki árakészletét kénytelen a külföldön, idegen valután vásárolni, mert az idegen valutát megfizetni nem tudja és ha már meg tudja fizetni, nem tudja behajtani az elszegényedő fogyasztókörzeten. És ha Bécs külsőjében ma is vibráló, eleven életet mutat, ez már csak látszat-élet, amelyet a hirtelen összeroppanás követ. De ez a látszat is szinte romboló gyorsasággal tűnik el. A kereskedő, aki idegen valután vásárol, már csak idegen valután, — amely viszonylagosan stabil, — akarja továbbadni áruárát. Ameddig a kész-let tart. Mert a jóvalutalú idegenek rávetik magukat a koronákban megbecsült értékekre és mert megfizethetik, veszik és szállítják a maguk piacára. Évek óta megindult folyamat Bécs kifosztása. Munkos és művészek mellett tömegiek, butor, szörnyű rohamos gyors-sággal tűnik el a bécsi piacból. Ma már Bécs-nek nincs semmije. A kereskedő csak eladni tud, vásárolni nem. A raktárak kifüfltek, üre-sek az üzletek polcai. Termelés nincsen. Miből lenne? Egy állam, amelynek hatmillió lakosa van és arra van utalva, hogy csak fogyasszon. Először felegette azt, amije van, aztán azt is, amije nincsen. Minden tőke kimerült produkció nélkül, az állami tőke is. Az, ami Ausztriá-

ban és elősorban Bécsben van: a gazdasági csőd.

És a gazdasági összeomlás, az elszegé-nyedés, az eladósodás, az éhezés természetes következménye a tömegnyugtalan-ság, a boldo-gulás keresése. Természetes következménye a politikai kapkodás, a politikai konjunktúra fel-éledése, az alayomott és lappangó erők feltá-madása. A lelki egyensúlyban megingatott tö-megek a maguk egzisztenciális lesújtottságukat természetesen hajlandók átültetni az állami berendezkedés hibájára. Az ifjú köztársaság olyan időkben támadt, amikkel megküzdési gőgosi harc bármilyen állami berendezkedé-snek. De mert a köztársaság a háború után keletkezett és a háború után a béke követke-ztében keletkeztek az állam egzisztenciális bajai is, a fanatikus tömeghit a köztársaságban látja a katasztrófa forrását. És ehhez járul még a világreakció hulláma is, amely itt tudja a legmélyebb örvényt kavarni. A köztársasági

Bécs és a köztársasági Ausztriát soha nem fenyegette annyira a reakciós monarchista-puccs veszedelme, mint mostan. Nemcsak azért, mert a nyugatmagyarországi krízis egyszerre akuttá tette ezt a bujkáló kórt, nemcsak azért, mert a legitimista Magyarország csapatai felfegyverzet-ten állanak az osztrák határon, hanem azért, mert Bécs ma a legszegényebb. Koldus. El-gyengült szervezet, amely ellentállásra képtelen. Talán rázúdul a tízedik csapás. Is és Bécs, amely az utolsó években az ideális szabadsá-gok földje volt, ismét császárváros lesz. Lueger szelleme már kísért: az antisze-mitizmus pedig mindig a reakció előszele. Lehet, hogy a bécsi Burgha be fog köl-tözni Habsburg Károly, vele a szabadságok elnyomása, a jévensésszeme és az új háborúk gondolata. Ez azonban olyan elbukás lenne a demokráciának, a szabadság szellemének olyan összeomlása, amely maga alá temetné egész Európát.

Megegyezték Velencében Ausztria és Magyarország megbízottjai

Sopronban népszavazás lesz — Ausztria népszavazást követel
Déli-iroiban — Berchtold gróf a monarchista mozgalom élén

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, október 12. Bécs hangulata nyo-masztó. A nyugatmagyarországi krízist talán megoldotta a velencei konferencia, de nem oldotta meg azt az új krízist, amelyet a nyu-gatmagyarországi események lobbantottak ki. A nyugatmagyarországi kérdés már félre-tolódott és

kelyére lépett a monarchia kérdése.

Bécsben a legriasztóbb hírek terjednek el a monarchisták puccsértéről, amely után a közeli órákban valósággá fog válni. A munká-ság fegyverben áll és így várja az elkövetke-zendő fenyegető eseményeket. A nagynémetek, akik a német birodalommal való egyesülés hívei, tehát Habsburgellenesek,

követelik az egész osztrák nép felfegyverzését.

Közből a monarchisták agitációja mind erőtel-jezesebb és nyitabb. Monarchista röpcédulákat osztogatnak az utcákon, amelyben arra szólít-ják fel a katonákat és munkásokat, hogy pár-toljanak át a magyarokhoz, akik a császárt hozzák Bécsbe. Nyugatmagyarország elvesztette tehát eredeti jelentőségét, a köztársasági állam-forma viaskodik a császársággal.

A lapok közlik a monar-chista propaganda vezetői-nek a névsorát,

amelyet a munkásság vezetői állítottak össze. A munkásság vezetői és a nagynémetpárt bi-zalmi férfiak felszólították a kormányt, hogy monarchista mozgalom vezetőit tartóztassa le. A nagynémetek és a munkások a monarchis-ták elleni akcióban együttállnak. A monar-chista mozgalom központja Bécsben Berchtold volt külügyminiszter, Strudelhofgassei palotájá-ban van. Itt állandóan

sek magyar tiszt is tartózkodik.

A kormány mindent elkövet, hogy meg-tegye a szükséges intézkedéseket a köztársasági védelmére és ebben az összes parlamenti pártok támogatására számíthat. A monarchista-puccs sikere nem is a balsó erőkől függ, nem az osztrák monarchisták megszervezettsé-gétől és felkészültségétől, még csak nem is a magyar monarchisták esetleges fegyveres tá-

mogatásától, hanem egyéb külső erőkötől. A hatalmi érdekek nagy kuszáltságától, — egy-előre legalább is így látszik, — a monarchis-ták huzak háznak, mert

a szláv és olasz ellentét, legalábbis pillanatnyilag ked-
vez a karlista politikának.

A velencei konferencia lényegében szín-tén nem egyéb, mint a szláv és olasz ellentét megnyitkozása. Olaszország ugyanis vesze-delmesnek tartja a szláv-gyűrit, amely azzal keletkezne, ha Nyugatmagyarország osztrák kézbe menne át. Ausztria már ugyis közeláll a kisanthoz és lényegében nem lenne vá-laszfal Jugoszlávia és Csehszlovákia között. Az ilyen területi alakulat erősítene Jugoszláviát, amit Olaszország, amelynek az Adrián félténi-valói vannak, veszedelmesnek tart. Viszont Jugoszlávia és Csehszlovákia részt akarnak venni a velencei konferencián, mert

az osztrák érdekekben keres-től meglátták a saját érde-keiket is.

De Della Toretta egész nyíltan megmondotta Schober kancellárnak Bécsben, hogy Olasz-ország szerencsétlenségnek tartaná, ha a nyugatmagyarországi kérdésbe Csehszlovákia és Jugoszlávia beavatkozna.

A velencei tárgyaláson ezért sürgette Della Toretta külügyminiszter a békés meg-egyeztést. A Stefani ügynökség jelentése szerint

a meg egyezés tényleg létre-jött.

A keddi megbeszéléseken, amely éjfélig tar-tott, már a részletekig eljutottak. Schober kancellár a tárgyalás félbeszakítását kérte, hogy Della Torettaval tanácskozhassék. Szerda délelőtti folytatás a tanácskozást, amelyről azonban hivatalos jelentést nem adtak ki.

Hír szerint Sopronban és környékén népszavazást fog-nak elrendelni.

Ausztria azonban ebbe a népszavazásba csak akkor egyezik bele, ha Déli-iroiban is népsza-vazást rendelnek el és ha Sopronért kárpót-lást kap. A szerdai ülésen már megállapodtak minden részletkérdésben, összeállították a jegyző-könyvet, amelybe belefoglalták az elért ered-ményeket és azokat a módosításokat, amelyekkel

azok végrehajtása történik. Bécsben már tudnak róla, hogy

a csütörtöki ülésen a jegyzőkönyvet aláírják.

Ezzel a megállapodás Ausztria és Magyarország megbízottai között megtörtént. Az osztrák delegáció csütörtökön tartotta meg utolsó ülését, amelyen Schober kancler is részt vett.

A „Prager Tagblatt” értesítése szerint Schober kancler Velencéből való visszatartában találkozik fog Benesi, akit informálni fog a velencei tárgyalás eredményeiről. A prágai és a belgrádi sajtó valószínűleg elégedetten fogja fogadni ezeket az eredményeket. Belgrádban minisztertanács lesz, amelyen meg tárgyalják a nyugatmagyarországi kérdést.

Összehívták a nagy Intéző Tanácsot Az országgyűlési konferencia előkészítése

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség november hó 1-ére egybehívta a nagy Intéző Tanácsot. A nagy I. T. tagjainak erről a következők szövegű meghívókat küldötték el:

„Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség Nagy Intéző Bizottsága a f. évi tized 30-án (november 1. kedden) délután 3 órai kezdettel, a Cheva Kadisa Szentlélek-utca 1. sz. alatt lévő helyiségben ülést tart, a következő tárgysorozattal:

I. A II. országgyűlési konferencia idejének megállapítása.

II. A konferencia előterjesztendő:

1. politikai,
2. szervezeti,
3. kulturális,
4. Palesztina,
- a) Nemzeti Alap,
- b) Keren Házasság.

5. sajtóügyi,
- 6. pénzügyi javaslatok megbeszélése.

III. Folyó ügyek (aktuális pénzügyi kérdések, sajtó és belső szervezeti ügyek.)

IV. Esetleges indítványok.

Tekintettel a tárgysorozatnak szereplő rendkívül fontos kérdésekre, kérjük, hogy az üléseken önkéntesen részt vegyen, szíveskedjék. Résztvételét, érkezését pontos idejét máltostassák legkésőbb október 28-ig központi irodáknak bejelenteni, hogy az elzárásokról idejekorán gondoskodhassunk.

Az országgyűlési konferencia sürgős egybehívását két ok teszi haladéktalanul szükségessé. Az egyik ok az, hogy a Nemzeti Szövetség

alapszabályai értelmében a konferenciát évente legalább egyszer egybe kell hívni. A másik, nem kevésbé fontos ok az, hogy a világkongresszus kötelező határozatai következtében az Erdélyi Nemzeti Szövetségre is bizonyos kötelezettségek hárulnak, fontos és általános érdekű zsidó ügyekben új orientációk lehetősége előtt állunk és egyedül az országgyűlési konferenciának joga és kötelessége, hogy az újonnan megválasztandó vezetőségnek mindezekre vonatkozólag az utasításokat megadja. Végül az országgyűlési konferencia tárganyagának előkészítése a nagy Intéző Tanács hatáskörébe tartozik.

Külön határozatot kell hozni a nagy I. T.-nak, a konferencia helyére vonatkozólag is. A nagy I. T. legutóbbi ülésén úgy határozott, hogy a konferenciát lehetőleg Nagyváradra hivatja össze. Azóta azonban általános okok ezt majdnem lehetetlenné teszik. Nagyvárad, a legújabb rendelkezések értelmében a hadiszórába esik és így a nyilvános gyűlések erős akadályokba ütközik. A nagy I. T. fogja azt is eldönteni, hogy a hadiszórára kitérés következtében a konferencia újra Kolozsvárra, vagy más városba hívatásuk-e össze.

— Kongresszusi emlékek. A karlsbadi XII. Cionista Világkongresszus külön postahivatala tudvalegleg héber és cseh nyelvű postai bélyegzőt használt. Egyik elvtársunk 75 drb. művészeti zsidótárgy képeslapot ajánlkozott a Zsidó Nemzeti Alapra való értékesítés céljából, amely képeslapokon 3—3 drb. cseh bélyeg van és mindegyik bélyeg le van betűzve a „Karlsbad Vary — Kongressz Sionistický XII, Hákongressz Hációni Snájim Háászár” cseh-héber felirattal betűzve. A filateliai szempontból is értékes, valódi postai forgalomban volt (écht cseleusen) képeslapok, ára darabonként 25 lei a Zsidó Nemzeti Alap javára és az érték befolyó 1500 lei a Szatmári Cionista Szervezet III. sz. Náchlájában le-s kimutatta. Kaphatók és megrendelhetők a Zs. N. A. erdélyi központjánál, Cluj, Szentlélek-u. 1. sz.

— Löw Imánnal ügyekben pertörést rendelt el. Budapestról jelentik: Löw Imánnal szegedi törvényi felségeértési ügyében az ártatlanság meghurcolt törvényi védője hivatalos értesítést kapott arról, hogy a törvényi ellen kormányzószerítés címén emelt vádat elejtették, mert Horthy kormányzó pertörést rendelt el.

Kombinációk a kormány újászervezéséről

A kormány erősíti a helyzetét
— Take Jonescu beszámolója

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az erdélyi nemzeti és a liberális párti paktuma még nem befejezett dolog. Bratianu és Maniu tárgyalnak ugyan egy Ploesti melletti faluban, de a találkozás eredménye még nem ismeretes.

A belpolitika egyetlen jelentősebb eseménye a kabinet közeli reorganizációja. Bukaresti távirat szerint a kormány újászervezése két-három héten belül várható. A lapok szerint Averescu miniszterelnök Marghiloman progresszív pártja felé közelodik, hogy helyzetét megerősítse. Ugyanilyen esélből a jövő héten Bukovinába utazik, ahol több népgyűlésen fog beszélni.

A kormány újászervezésével kapcsolatban a „Viitorul” ironikus hangon említi meg, hogy a kombinációba vett dr. Anghelescu aligha fog villámháritónak jelentkezni egy bukóféltől levő kormányba. Ami pedig Berlescut illeti, róla mindenki tudja, hogy bármikor és bármilyen körülmények között kész volna miniszteri tárcát vállalni és ép ez jellemzi a kormányt, hogy Berlescut szorít. Mások neveit alap nem tudja, ami — szerinte — azt jelenti, hogy Averescu nem tud kapni minisztereket a megfűszerezett tárcák részére.

A tegnapi minisztertanács jóváhagyta a galaci igazságügyi-palota felépítésére fordítandó másfélmillió leiről szóló hitelt. Azután Argetoianu belügyminiszter hosszabb beszédben ismertette a délboszarári lakosság helyzetét, ahol tudvalegleg a szárazság alpusztította a termést. A minisztertanács magáévá tette a belügyminiszter azon javaslatát, hogy a lakosság felségélyezésére nagyobb mennyiségű gabonát és takarmányt küldjenek Délboszaráriába. Elhatározta továbbá bizottság megalakítását a közmunkaügyi miniszterium kebelében, amely a menekült Wrangel-katonák elhelyezéséről fog gondoskodni. Meghallgatta továbbá a minisztertanács Take Jonescut, külföldi tapasztalatairól. Elmondta, hogy a külföld rokonszenve Románia iránt egyre nő. Azok a problémák, amelyek az ország fejlődéséhez szükségesek a közeljövőben kedvező megoldásra jutnak. A minisztertanács után Take Jonescu hosszabb megbeszélést folytatott Averescuval.

Titulescu pénzügyminiszter ma érkezik vissza a fővárosba.

Figurák

Golde heza hozta a ludtollat, amit a cihába gyömöszölve rakott Berkovicánál elé. Berkovicáné gyurta, nyomogatta a fehér pihedombot és gyönyörűséggel gondolt arra a párnára, amit ebből csinálni fog. De azért mégis ezt mondta: a tavalyi szebb volt talán.

— Nem fog összekelni — kérdezte és fontra tette a cihát, nem hiányzik-e belőle.

Golde a kemence mellett állt, mert az újai meggémberedtek. Onnan adta vissza a szót:

— És miért esne össze?

— Semmire bizonyos, lelkem. Az ember erősebb, mint a toll, mégis összekeseshetik.

Golde sóhajtott. Az urára gondolt.

— Az ember? — mondta nagy szomorúan.

Az ember az egy semmi. Itt van az én emberem. Olyan volt, mint a lólevél, karcsú és egyenes. Most meg olyan, mint az eszrog sátorosdunap után: sárga és ráncos a betegségtől. Csak az illatja maradt meg. A jósa, meg a finomsága.

— Mit csinál szegény?

— Mit csinál szegény. Köhög.

Berkovicáné megnyalozta jobb kezén az újait, mert ez igen fogatos óvszer ragadós nyálvalyk ellen. Aztán kiolvasa az asztalra a nyolc hatost. Ennyi járt a tollfosztásért.

— Csak ápolja szegényt — biztatta könyörületesen. — Hiszen hal' istennek szép keresete van.

— Hiszen ápolom — felelt Golde és kebeléből kivett egy vánszancsokot, a pénzt öt krajcár

híján ebbe tette nagy óvatossá. — Ezt teire hagyom. A mellének kell. Reggel tej, este cibere, ez jót tesz neki.

— Hát a többi mire tartogatja?

— Az gondoltam, lehénket veszek rajta. De négy év alatt se hozom össze. A drága emberem földet szeretne érte.

— Földet.

— Szent földet a szent földről. A legrosszabbra gondol szegény és legalább jó pihenést akar. De hát ezt is csak sok pénzt lehet hozatni.

Golde jó szorosan kötötte derekán a kendőt, mert monni akart. Egyzserre csak megnyílik az ajtó és nagy dörrel-dörrel a hási gazda lépett be a szobába. Nagy hangon köszöntött, aztán a felesége felé fordult:

— Szeg-estendeig éljél, Jüdesz drága, ha kitálad, mit hoztam?

Golde megállt. Az ura szereti, ha újságokat hoz.

Berkovicáné azt mondta: nem találja ki.

Berkovics a hasát simogatta:

— Nőné, kitálad, Hers Herskovits pukkadni fog, ha megtudja, mit kaptam.

Levelet vett ki a mellő szobából és meglobogtatta.

— Ide nézz — harsogott diadalmasan a dícsékedése. — Tudod, mi ez?

— Egy levél.

— Nagyszerű — gúnyolódik Berkovics. —

Egy levél! Nőné, egy emeletes ház. Majd egy eme-

letes házat hordok a mellő szobembe. Persze, hogy egy levél. De milyen levél. Ez olyan levél, hogy Hers Herskovits pukkadni fog.

A levelet letette az asztalra, a két tenyerét pedig a lávára. Reppant ünnepélyes lett egyszerre, a hangja alább szállott, tömpén szeggett, mint valami misztikus szót:

— Ez a levél Jeruzsálemből jött.

A szentáció hatott. A két asszonyt megdermesztette a csodálkozás.

Berkovics kivetkelt a kurtinából a levelet és ünnepiesen bék a felső sarok felé:

— Ide nézz Jüdesz drága. Ez csupa cím. Ez a hat sor látod. „A gazdag, az előkelő, a nemes, a jótékony, a fejedelmi Áronnak.” Érted? A fejedelmi Áron én vagyok. Aztán: „A világító torony-nak.” Ez is én vagyok. Meg aztán: „Az oroszlan-nak.” Ez is én vagyok. Mit szólsz hozzá. Ott tudják, ki vagyok. Hers Herskovits pukkadni fog. De ez még semmi. Hanem ez itt valami.

Berkovics mély lélegzettel megrint a szobába nyúlt. Mintha briliánsokat húzna ki belőle, olyan óvatossá nyúlt bele. Aztán kihúzott valami zacs köfélet és az áhítat meg, a kevélység kevert érzésével vigyázva és lassan az asztalra tette. Amikor pedig kibontotta, sárga, agyagos föld dagadt ki belőle.

— Föld — suttopta és borzongott.

— Föld — suttopta utána a két asszony.

— Föld — ismételte Berkovics — szent föld Jeruzsálemből.

Nagy csöndesség támadt a szobában. Mely

A királyné Nagyváradon és Kolozsváron

A szoborleplezés ünnepe

— Az Új Kelet munkatársától —

Nagyvárad, október 13. Nagyvárad városa finnepi látványt nyújt. A házak zászlókkal, virággal és szönyvegekkel vannak díszítve. Az utcákon Bihar megye minden részéből paraszt-ság nemzeti viseletben, az iskolák növendékei és a katonaság.

Az udvari vonat 9.32-kor robogott be a pályaudvarra, ahol, mint az RTL. jelenti, a királyné fogadtatására megjelennek: a katonaság, ortodox, református és zsidó egyházak képviselői, Radu vikárius, pápai prelátus, Anoniescu igazságügy-miniszter, Groza erdélyi miniszter, Mihályi Tivadar, a likvidáló bizottság elnöke, Cosma igazságügyi államtitkár, a tábornoki kar élén Petala, Mosoiu és Florescu tábornokokkal. Megjelentek továbbá Nagyvárad város hatóságai teljes számmal és Hosszu kolozsvári üzemvezető.

A királyné Nagyváradon

Nagyváradon tudósítók jelenti: Mária királyné Mariora hercegnővel az ötödik kocsi-ból száll ki. Mögötte Goga miniszter és Radescu származéga. Az ajtó előtt Petala tábornok köszönti a királynét. A váróteremben Mandra főügyész és dr. Voicinar főjegyző fogadja őket. Bucico Coriolan polgármester meleg szavakkal üdvözlö a város közönsége nevében, majd ősi szokás szerint ezüst talcán kenyeret és sóf nyújt át. Ezután Petala tábornok sorban bemutatja a szövetséges misszió tagjait és a fogadtatásra megjelent előkelőségeket. Közvetlenül a királyné mögött halad Goga miniszter, Radescu származéga és az udvarhölgyek. Tíz óra előtt néhány perccel hagyják el a várótermet. A királyné az autójához megy és Mária hercegnővel beül a kocsiba. A sofőr mellé fogugrik a lakáj és az autó elindul a város felé. A kocsi előtt Márkus rendőrprefektus kocsija, majd egy lovasgárda, azután a királyi autó, utána Petala és Mosoiu tábornokok.

Mikor a főutca sarkán, a Mária királyné-táron megjelent az autó, felharsant a király-himnusz. Az autó megállt, előre lépett Ciorogariu püspök teljes egyházi ornatusban és a keresztet és az evangéliumot csókra nyújtotta. A királyné helyet foglalt a királyi tribünön és kezdetét vette az ünnepi istentisztelet. Ez alatt a város fölött repülőgépek jelentek meg

meghatottsággal álltak az asztal mellett. A szívük tele lett édes melegséggel, valami névtelen, szent vágyakozással. Csupa szin, csupa ragyogás lett a szoba, mintha álomban volnának. Az omlatag föld aranyosan ragyogott és ők fölbe hajoltak, magukba szívták a szagát, hogy szinte megérezgedtek tőle. Berkovicsné a zacskót simogatta, Gold a mutatóujját nyomta a földre; mint a friss cipőbe. Meghasadt volna a szíve, ha a drága földet nem érintheti.

Soká tartott ez a szent várás, míg tudtak kibontakozni belőle. Berkovics volt az első, aki szóhoz jutott. A maroknyi földet áhitattal vizsgálgat-kodta a zacskóba és az asszonyokra nézett. Márk-telen göggyel mondta:

— És ezt fogják a fejem alá tenni, ha meghalok.

— Száz év múlva — ijedezett Berkovicsné. — Százhusz múlva — folytatta Berkovics. — Ez lesz egy fekvés. Ugy látszik, mint egy robba és Berkovics pukkadni fog. Próbáljon ő ilyen pártán feküdni a föld alatt. Egy nagy köllő a hátsóba. Nem akárkinek kitérnek ilyen Jeruzsálemről. Ezt meg kell érdemelni. Hát én megérdemeltem.

Gokle csak imett, de hallgatott. Érdeme más-nak is van, gondolta. Az ő embere is megérdemelte egy-két marék szent földet. De hiába. Ezt is csak pénzért keldik.

Hideg volt, havazott és haza sietett, hogy befűtsön. Az urának meleg kell, a melle miatt. Meg- tej is kell neki. Azt is vinni fog. Mást ugye vihet.

M. P.

és virágokat a királynő arcképét szórták le a nép közé.

A szobor leplezése

Ciorogariu püspök a következő beszédet tartotta:

— Felséges királyné, fenséges herceg-kisasszony! A történelem hosszú folyamán a vallás a dinasztia és a nép között a legszorosabb együttérzést váltotta ki és ez az együttérzés forrasztotta egybe az uralkodókat a nem-zettel. A harcokban fenséges királynénk lelke labogott felettünk. Minden vele és semmi nél-küle nem történt. Ha egy szimbólumot emé-lünk a nép és a királyné együttérzésének meg- testesítésére, úgy csak ez a szobor lehet az. Ez az ünnep egyházi ünnep is, mert Isten adta nekünk a királynét, aki ezután is a hit, a kultúra védője lesz. Éljen a királyné, éljen a királyi család.

Ezre lehull a lepel a szoborról, mire a kórus a királyhimnusz énekli. Majd Goga mi-niszter beszél a kormány nevében:

— Felséges királyné, fenséges herceg-kisasszony! Mint a kormány képviselője és mint ennek a Felség által felszabadított földnek fia, sietek hódolatomat Felségednek átnyújtani. Ez a szobor annak a rajongó tisz-teletnek lesz megtestesítője, amelyet ennek a területnek fia éreznek felszabadítójukkal szem-ben. Mielőtt a művész belevitte a szoborba a szeretet kifejezését, az már benne élt mind-annyiunk lelkeiben. El fogunk ide zárandokolni és mint a szeretet oltáránál fogunk fohász-kodni előtte. Éljen a királyné, éljen a fenséges uralkodóház.

Ezután Mosoiu tábornok, a beszarabiai hadtest parancsnoka beszél:

— A felszabadító háború alatt — mon-dotta — a nép mindig hűséggel ragaszkodott az uralkodóhoz és a királyi családnak és min-den alkalommal jelet adta, őszinte szereteté-nek. Míg a legfelsőbb hadur a harctereken küzdött, addig a királyné vigasztalást hozott a szenvedőknek és enyhítette a fájdalmakat. A katonák mindig maguk között látták a fel-séges asszonyt. Most érzelmeink testesülnek meg ebben a szoborban, amelynek avatásához minden katona szeretetét tolmácsolom. A nép és a vadászhadtest közösen emelte a halának ezt a szimbólumát neked királyné, aki velünk voltál, mihor a Tiszát átléptük. Éljen a ki-rályné! Éljen a dinasztia!

As üdvözlések

Szefanescu, a kolozsvári egyetem üdvöz-lejét tolmácsolta. Manteau mezőtelegi lel-kész Hódolat című ódáját szavalta el. Bacalogu ezredes a Három Kőrös irodalmi társá-ság nevében átnyújtja a királynének az iro-dalmi revü ünnepi kiadását. V. Dumitru, a kolozsvári egyetem rektora a népművelődési egyesület nevében fejezte ki hódolatát. Tol-mácsolta a román nép szeretetét és méltatja a román királyné munkáját a román kultúra szolgálatában. Bucico polgármester lendületes szavakban ismertette a nap eseményeit.

A beszédok után megkezdődött a dísz-felvonulás, amelyet az összes nagyvárad-i is-kolák növendékeinek sora nyitott meg. Utána a hadsereg tisztelt Petala és Olteanu tábor-nokok vezetésével. A felvonulás több mint két óra hosszat tartott.

Ezután a felségek köszönetüket fejezték ki a szobor készítőjének, Gara Mihály szob-rásznak, majd délután egy órákor a katolikus körhöz hajtottak, ahol díszbéd volt. A ki-rályné ebéd után a váradi sportterre ment ki, ahol a Makkabea és a Bihorul footballesapa-tok mérköztek.

A mérkőzés a Makkabea 2:0 arányu győzelemmel végződött. A királyné különvonata délután félnegykor elindult Kolozsvárra.

A kolozsvári fogadtatás

Tegnap este hét órákor Kolozsvárra ér-kezett Mária Románia királynője. A fogadtatás előkészületeit napokkal ezelőtt megkezdtek, a királyné érkezésének idejét mindenki tudta és

így már a délutáni órákban hatalmas tömeg gyülekezett a Román Nemzeti Színházról a pályaudvarig vezető úton.

A pályaudvarra csak a meghívottakat en-gedték ki. Az egyetem, az államtitkárságok, a vármegye és a város vezetőivel az élükön mintegy százan várták a királyné vonatának megérkezését. Az elsőosztályú várótermen ke-rezéstől széles perzsaszőnyeg vezetett a kijá-ratig. A folelekben hölgyek, kezükben egy-egy csokor rózsá.

Félhétkor befut a királyné kíséretét hozó vonat. Lakajok, inasok szállnak ki, nagy bő-röndökkel és kalapdobozokkal. Ahogy egyen-ként kimennek az állomás épülete elé, a tömeg mozgolódni kezd, minden lépésnél azt hiszi: a királyné most érkezik.

Hét óra. Hosszu fűtt, vonatdühörgés, ezután feltűnik egy hatalmas mozdony, utána hat kivilágított kocsi következik és ahogy meg-állanak, a meghívott hölgyek és urak már felsorakoztak a kocsik mentén, az egyik előtt többen, ennek más nyílik is az ajtaja, fekete-ruhás férfi jelenik meg a lépcsőn, kalap nélkül: Goga Octavian, után nem jön senki, a fejek várakozásteljesen előrenyomulnak, egyszerre mindenki egy kiáltásra figyel: hurrá!... szetrasca! — még jobban előre-néznek: az ajtó nyílásában megjelent a ki-rályné alakja.

Először Mária bársonyköpeny van rajta, a fején diadém, lassan lejön, Mihály Tivadar miniszter elébe megy, csokrot nyújt át, üdvözlö. A királyné kezét fog a miniszterrel és a mi-niszter mellett álló Metes prefektussal, Pop polgármesterrel, Popoviciu rendőrprefektussal, ezután a katonaság és a többi meghívottak sorfala előtt, Mariora hercegnővel bemegy a váróterembe.

Itt a hölgyekkel és férfakkal cerclet tart, mindeniknek mond egy pár kedves szót és mindegyiknek kezét nyújt. Míg ő beszélget, Mariora hercegnő Gogához fordul, felvilágosi-tásokat kér tőle, a váróterem falaira függesz-tett képekre mutat.

Közben Tartarescu tábornok jön kívülről, pár szót vált Groza miniszterrel, ez a kirá-lynőhöz fordul, aki erre a hölgyek és urak felé szívélyesen megbiccenti a fejét és Mariora hercegnővel kifelé indul. Ismét nagy eljenzés, a királyné és a hercegnő beszállnak autójukba, amelyet hosszú autó- és kocsisor és ember-tömeg kísér az eljenző közönség sorfala közt a Ro-mán Nemzeti Színház, ahol díszelőadás-ban a „Sámson és Delila” operát játszottak.

— A Mazkir-gyűjtés és a váradi iekolaszék. A Zsidó Nemzeti Alap erdélyi irodája Jom-Kippur alkalmából „Mazkir-meg-váltás” címen gyűjtési akciót kezdeményezett. Mint minden Nemzeti Alap-gyűjtés, ez is ki-zárólag a palesztinai földvásárlások céljait szolgálta, jelen esetben azzal a megkülönbö-zetessel, hogy kifejezetten az ukrainai pog-romáldozatok árváinak földhöz, illetve kenyér-hez való juttatását hangsúlyozta. A zsidó szívbe és hagyományos zsidó jótékonyaságra vetett bi-zalom ezuttal is helyénvalónak bizonyult. Erdély minden zsidó lakta területén ifjak és öregek buzgón gyűjtöttek a „Mazkir-megváltást”. Csak egyetlen kivétel volt. A nagyvárad-i zsidó is-kola igazgatója, Biró Márk ur megtiltotta a zsidó tanulóknak a gyűjtést — és tilalma in-dokolással az iskolaszékre hivatkozott. Nos, az iskolaszék elnöke Fuchs Salamon ur, Fuchs főrabbi testvére, ugyanaz a Fuchs Salamon ur, aki a törőhűség nevében „anathemat” hir-det a cionisták ellen, de azért a nagy törő-hűsége nem volt akadály, hogy annak az „Ex-terna” vállalatnak legyen a legutóbbi időki beltárgya, mely cég, szombaton, sőt ros-hassana napján is dolgozik. Biró Márk és Fuchs Sala-mon urak tevékenységét ezennel megkülön-böztetett figyelemmel fogjuk kísérni. Egyelőre csak annak a reményünknek adunk kifejezést, hogy az ukrainai pogromáldozatok kiomlott véreinek emléke, nem zavarta tuluságosan, ün-nepi nyugalmukat.

Tóra előtt adományozzatek a Tarbutra.

Séta a bukaresti árumintavásáron

— Az Uj Kelet kiküldött munkatársától —

Bukarest, október 10. Az árumintavásár rányomta bélyegét az egész fővárosra. A *Gara du Nord* a *Parc Carolig* minden épületén, minden hirdetőoszlopon, minden járművön látható valamilyen felírás, amely a kiállításról szól, az odavezető utról tájékoztat, cégeket hirdet vagy egy-egy szimbolikus illusztrációval a romániai ipart aposztrofálja. Kocsisorok, tömött villamosok, autóbuszok, lovasut és egy sereg gyalogos: ez az a hosszú menet, amely a *Calea Grivitei*-n, a *Calea Victoriei*-n, a *Calea Rahovei*-n és a *strada 11 Junie*-n reggeltől-estig kigyózik, pillanatonként más-más fejjel a vásár kapuin befurodik, a park utain szétárad, a tónál összetalálkozik és éjjel után Bukarest utcáiba visszazöklik.

A vásár maga: nem hullámzó mozgás, nem kereslet és kínálat, nem csereberélés, de széles panoráma, sík, elszórt sátrak, lombok alól kibukáló tiz-busz faház, egy-egy zászló, színesebb terrasz, nagyon érdekes arcok, sokféle ruha, Kelet, Dél és Nyugat összeleltézése, melegség, indulatok kilendülése, gesztikulálás, jó alkalom ösmérkedésre, elbujásra, néprajzi tanulmányokra, szórakozásra és nyugodtabb, diszkrétebb vagy túlságosan is cachi-rozott formában fizetek kötésére is.

A *Bánát* hatalmas pavillonjában még érezni lehet a síkságot, itt az emberek nyíltabbán mozgolódnak, az ekék mögött felemelt fővel állnak, vegyi gyárak készítményeire: dextrinre, keményítőre nagy szemmel ráhajolnak, nagyobb és tisztább üzleteket kötnék, rövidebb határidőre fizetnek, minden ügylet egyenesebb, erősebb vonalakban bonyolódik le. Ide gyárosok, földbirtokosok járnak, akik maguk néznek meg mindent, súlyos elhatározásokkal és könnyed cselekvéssel dolgoznak: cseplőgépet, villamosberendezést, bensiint, olajat vásárolnak, vidiki kastélyokba zongorát vesznek, cseledségüknek ruhára való gyölcset csomagolotnak. Aki a *Bánát* produktumait nézik, valamennyien megilletődéssel állanak: itt gépköszusok terjeszkednek, vadonatúj vagonok vannak indulóban, luxusautók pingnek utrakézen, propellerek forognak: ez az a hely, ahol legjobban lüktet az ipar, ahol minden a legújyszerűbb, a regatbelieknek, egy gyakorlati térkép, amely legjobban mutatja meg az ujonnan csatolt területeket.

Erdélybe, mintha hegyekbe emelkedne fel az ember, cikk-cakkba kell menni, fő-sétányról kereszt-sétányra, éles perspektívájú utakról lecsapódó horizontu domboldalra, tó mellé, faház-pavilonokba, testői szépségű telepekre, állatkerti ketrecoldaihoz düttő házikókba, sziklák között, hozatok között, keresve, papir-szalauz után és ha valamihez odatalál az ember, ujjongón felkiáltva. A bukarestiek ezt kedvesen elrejtik gondolatuk, éreznek magukat odahaza az erdélyiek, ne unatkozzanak a moldvai steppén, majd felhanyunk nekik egy kis földet, a pavillonjukat a téhoz tesszük, varrottasaitk faházakra függesztjük, faragott butoraitk teigörgetjük a sziklákra, legyen nekik kilátás, tág látat.

Igy körül az ember talpa alá: itt egy rő-zsás level-sáda, ott egy katonakoffer, szembe észrevétlenül beleér egy leigő hímzett kendő csücske, összarakó t cserépalákához dörzsoló-dik a karja, kabátgombja csipkékbe akad és a pillantása is megakad: havasi parasztlányon, székelet menyecskén, akik pruszliukban ide-ereszkedtek, szoknyát, bluzt terogottak a tetők alá és bátyjukkal, apjukkal, vőlegényekkel most kíváncsián bámulják a bukaresti nép színes for-gat gát és vigyáznak, hogy valahogy bale ne sodródjanak, jaj, el ne vesszenek, együttma-radjanak, szerencsésen hazakerüljenek.

Az erdélyi kiállítás a szép bukaresti asszonyok látogatják, ezek mindent csodál-kozva megtagogatnak, a holmi mellett a leá-nyokat csodálkozva nézik, nagyon tetszenek nekik, egyháznak magyarkozák a furcsaságokat, a síkvidéki sápadt bojarkiaszonyok elmoso-lyodnak, kipirulnak, az ember azt hisse: az

erdélyi hegyekből egy kis fenyőfiliat ment a bőrük alá, fordítgatják a fejüket, köszönetnek, megismogatják a székelet leányok hajfonatát, vásárolnak egy-egy darab „furcsaságot”: — ezt terítőknek a zongorára, ezt az uriszobába az írósztal elé, ezeket a festett tányerokat fel a falakra, a levelesládakat, puffal, ülőkenek, a haliba.

Bessarabia, *Bukovina* hideg, pavillonjaik tele vannak fabutorral, üvegáruval, az emele-token, melegedőnek: prémme, szőmével, bun-dával, imitált tűzi kandallóval, itt nagy kötések történnek, földbirtokosok berendezést vesznek vadász-kastélyukba, a gyárosok szarvasagancsot adnak ráadásul és ha az üzlet kész, a pavil-lonok aljában, széles terraszokon, apró sámer-likén és pici hockedi-asztalokan speciális orosz ételeket esznek meg pecsétnek.

Örománia: csupa gabona és petróleum. Szívógépek, szivattyúk, óriási topók, vas-medencék, kútfurók, erősítő láncok, hajókerekék — százával fekszenek el feketén és monstru-ozusan az ember lába előtt, jelezve, hogy az ókirályság gazdasága bennbugyborékol a forrá-sokban. A mezőgazdasági gépek már kevesebb számmal vannak és nem olyan modernek. A petróleumipar, *Örománia* jellegzetessége, dominál.

Ide az erdélyiek zarándokolnak el kíváncsián, rájuk ez hat az ujdonság ingeré-vel, a magyarázó kalauzt figyelmesen hallgatják és ámuló várakozással néznek a furó után, amely mutatól talpu alatt váj be a földbe.

Egy nagyon érdekes látványa van még a vásárnak. Hatalmas lomozotu fa alatt *Anastasiu* Cézár őrnagy, a rokkantügyi hivatal vezetője, három, fából készített szerkezet segítségével irni és olvasni tanítja az analfabéta katonákat. A szerkezetekből körülötte egész rakár van, öreg emberek jönnek, reszkető kézzel nyújtják az árát, óvatosan a hónuk alá veszik a három fahasínát, ujjakkal megmozdítják bennük a bábokat, mosolyognak és motyogják: a, b, a, b, a, ...

Ben Ami.

Kilakoltatás — saját költségen

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

A nemrég kiadott egységes lakásrendelet egyik údvös intézkedése az, hogy ezentul senki sem lehet a lakásból kitenni. De ugy látszik, hogy ezt a ren-deletet sem respektálják. Tanuskodik erről Rottmann Márton esete. Rottmann már több mint tíz éve la-kik Kolozsváron. Egy évvel ezelőt megköszönt és ezen a jogcímen dr. Barbu Parthen akkori lakásügyi kormánybiztos egy szoba-konyhás lakást utalt ki neki dr. Mezel szemorvos Szentegyház-utca 43. sz. alatti házában.

Körülbelül négy héttel ezelőt Rottmann hiva-talos végzést kapott a helygii államtitkárságtól, hogy negyvennyolc óran belül ürítse ki a lakást. Rottmann erre elment dr. Giurgiu lakásügyi főnökhöz, ahol tiltakozott a sérelmes kilakoltatás ellen, amely a há-zigazda kezdeményezésére történt. Dr. Mezey, aki eddig is négy szobát lakott, Rottmann lakását is el akarta venni.

— A háziurnak négy szobája van? — mon-dotta dr. Giurgiu. — Minket ugy informáltak, hogy nincs hol laknia, mert ön leterkírlattat két szobáját.

A tényállás megállapítására a lakáshivatal ro-szról Almasán Sándor delegált szállott ki egy rend-éről a helyszínen és konstatació, hogy dr. Mezeynek három utcai szalonszobája van, azonkívül előcsar-nok, konyha és cseledszoba egészít ki a háziur la-kását Ennek alapján dr. Giurgiu megnyugtatta Rot-tmann, hogy csak maradjon a lakásban, ha jön va-laki, dobja ki. Sőt felebbeznie sem kell, mert az ügy el van intézve.

A mult szombat, október kilencedikén az-után egy rendőr kereste fel Feuerstein Béni Szent-egyház-utca 10. sz. alatti lakost, aki Rottmannnak apósa s két végzést akart kézbesíteni, de mivel senki sem talál a lakásban, csak hétfőn adta át a végzéseket. Ilyenformán a végzésben előírt a kiköl-tözéskésre vonatkozó 48 órai határidő csak hétfőn kezdődött meg. Az egyik végzés Feuersteinnek szót, a másik Rottmannnak. Ez utóbbi ugy szólott, hogy két capon belül költözzék át az apasáéhoz. Megjegyzendő, hogy Feuersteinéktől előzőleg három szobát rekviráltak el és heten laktak két kis szobában.

Schol sem kaptak jogorvoslást. Még aznap délelőt le is rekviráltak Rottmannék egyik szobáját. A lakás birtokbavételéhez karhatalmi segítséget is kapott. A kilakoltatási végzés végrehajtására kikül-dött rendőrök persze nem várták meg a törvényes 48 órai határidőt. Rottmann butorát és egyéb hol-miját hordárokkal elvitték a Szentegyház-utca 10. alá s berakták a kapujába. Mikor pedig a ház lakói tiltakoztak ez ellen, mert a halomban lévő holmi elzárta a közlekedést, bevitték az udvar kö-zepére, mert Feuersteinék lakásában elhelyezni tel-jesen lehetetlen volt. A lakók azonban ezt is kifo-gácsolják és így Rottmann minden vagyonát jelentő holmija folytatni fogja kálváriás bolyongását. Hogy Rottmannnak, akik négyen vannak, hol laknak, azt talán ők maguk sem tudják.

A dolog historikumához hozzáfűzzük, hogy a kilakoltatási költségeket, amely a holmi kétszáz köl-tőztetése címén kétszáz lejt tesz ki, Rottmannékkal fizettették meg.

Kéri védője nem kegyel-met, hanem felmentést vár

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, október 12. Gadó törvényszéki elnök tudvalevőleg felszólította a halálraítelt Kéri Pált, hogy kérjen kegyelmet, amire azon-ban Kéri nem reflexált. Gadó erre végzéssel szólította fel Kéri védőjét, dr. Gál Jenőt, hogy kérjen védenése számára kegyelmet, mert ha az esküdthíroság, vagy annak szünetelése ese-tén az esküdthíroságoknak megfelelő fórum halálra ítélt valakit, akkor a bűnvádi perrend-tartás értelmében, ha az ítélt nem kér ke-gyelmet, ugy védőügyvédjét kell felszólítani a bíróságoknak a kegyelmi kérvény előterjesz-tésére.

Dr. Gál Jenő az elnök ezen végzését ma délelőt megmutatta Kérinek, majd a vele való megállapodás után a következő beadványt in-tette Gadó István dr.-hoz:

Nagyságos Elnök Ur! A Btk. 498. §-ára hivatkozással, 1921. október 6-iki kelettel, El-nök ur felszólítást intézett hozzám, hogy az elsőfoku bíróság által halálra ítélt Kéri Pál érdekében kegyelmi folyamodványt nyújtsak be. Ennek teljesítését Elnök ur magas, bírói széke iránti legmélyebb tiszteletem hangozta-tása mellett: megtagadom. A Nagyságod által hivatkozott törvényhely csak az esküdthíroság bírói tanácsának adja meg a jogot, hogy ke-gyelmi tanácsa alakulva a megkegyelmezés kérdésében véleményt mondjon. Oka ennek az, hogy az esküdthíroság által megállapított tényeken bírói szóval változtatni nem lehet. Az Elnök ur és két bírótársa által alakított ítélőtanács ténymegállapítással azonban egy-altalan nem véglegesek, sőt meggyőződése-m szerint a felső bíróság felebbezésem folytán a megállapításokat egytől egyig semmiseknek fogja nyilvánítani. A legmélyebb tisztelettel óvást emelek tehát az ellen, hogy az Elnök ur vezetése alatt ítélkezett bírói tanács az őt meg nem illető kegyelmi tanácsai elhatározást gyakorolja és evégből a vádhatóságot nem nyilvános ülésben meghallgassa. Nem ismerek olyan törvényt, amely a bűnvádi perrendtar-tással szemben ezt a jogot az első folyamo-dási törvényszék ítélőtanácsának megadná.

De nem nyújtok be kegyelmi folyamo-dványt azért sem, mert Kéri Pál ártatlansága ellentmondást nem tűrő bizonyítékon nyug-szik. A Kéri Pál ártatlansága nem kegyelemért könyörög, hanem a törvény rendes útján ítél-letben kér elégtételt és felmentést.

— Az újságírók választmányi ülése. Az erdélyi és bánati újságíró-szervezet elnöksége értesíti a választmány kolozsvári és vidéki tagjait, hogy vasárnap, október hó 16-án délelőt az unitárius kollegium épületében összaválasztmányi ülést tart a következő napi-renddel: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelen-tés. 3. Pénztári jelentés. 4. A módosított alap-szabályok beterjesztése. 5. A nyugdíj és fo-gyalmi bizottság jelentése. 6. A vidéki csopor-tok jelentései. 7. Indítványok. A titkárság kéri a választmány összes tagjait, hogy a tárg-y-sorozatban szereplő fontos ügyekre való tesin-tettel az ülésen okvetlenül jelenjenek meg. A titkárság.

Bécs a valuta-örvényben

— Az Uj Kelet bécsi munkatársától —

Bécs, október 10. A valutaörvény megával rántotta Bécsset. A tőzsde üvölt, a valuták fölfelé rohannak, a tömegek élet színvonalát lefelé zuhan, az árak a magasba csapnak, a tömegek az élet fenekén kétségbeesetten elvágódznak. Egy nap ezen megzavargodnak, másnap a szegénység feneketlenségét mérik föl. Az átka, mint valami nagy mocsárban bűlik föl a valutaörvönösgében és az emberek mint valamely nagy metelytől fertőzötten, sodródódnak az örvényben mind mélyebbre és mélyebbre. Nemcsak a tőzsde örjög, de a nagybankok pénzbeárvált helyei is nagy boltokhoz hasonlítanak, ahol agyonnyomják egymást az emberek. A kissepekuláns, aki nem fedezetre, nemcsak a levegőbe dolgozik, idehozza el üzletének szennyanyagát és agyveleje kiizzik, mialt megkérdi:

- Mit fizetnek ma leírt?
- Mit fizetnek ma csak koronáért?
- Adnak már háromszet dollárért?

Az idegenektől felduzzasztott város ideontja pénzváltó vendégeit és pénztárosok ordítják a számokat, hogy fizessenek annak, akit már a könnyelés elintézt. Mint a krupierek a nagy bakarat asztaloknál, seprik be a pénzpultok előtt a bankok emberei a külföldi papírosokat...

Egy Duim megszökik és a milliók kihasított hézaga tárog utána, de nincs megállás, nincs józapodás, csak annál vadabb a hajráhaj...

A korona zuhan... Itt a debakl, csak nem hatott még eléggé a tömegek idegeinek fenekére... De nem azoknak a debaklja, akik spekuláltak, azoknak a fekete pentekja, akik csak passzívan hordják a vihart, amely fejük fölött elzúg és a földre sújtja őket... Még a láz hordozzák testükben, melyet az általános tébolyultság okoz, de az élelmiszerkereskedők sietnek kijózanítani őket és hideg zuhanyt öntenek nyakukra és szíjükre...

— A zsir kilogramja négyszázról már ezerre ugrott.

Ez aztán már irtozatos kijózanodás.

Es az árak elkezdnek rohanni... A korona három pontot esik Zürichben, a dollár kétszáz ponttal felugrik Bécsben és az árak a dollárral együtt ugranak... Nem a korona vásárol már itt, hanem Newyork és Prága pénze a zsidórmérték.

Hol vannak az élelmiszerek? Hol van a burgonya? Mi van a titokban vásároltatott liszttel? Háború? Magyarország nem hoz be semmit és már csapásznai sem lehet a határon át? A határon csak halált lehet fogni a burgenlandi fölkelők golyójától.

A korona zuhan, a pánik ragadós, kis és nagy osztrák pénzeivel a megijedt polgár az üzletkebe szalad és gyorsan vásárolni akar. Még ma akar vásárolni, mert ki tudja holnap mi lesz? Holnap a korona talán már a poklok fenekén lesz értékével. A pánik idegeket ostromoz fel, a vevő tülekszik és türelmetlen, a kereskedő goromba és elveszti sima bécsi modorát... Innsbruck kezdte lakosának vásárlási pánikjával és a hullám szalad végig Ausztrián, a kereskedő a helyzet magaslatára emelkedik és nem akar koronáért eladni. Az ékszereszek kezdtek, a vászón- és gyapjuszövetkereskedők folytatják:

— Csak nemes valutáért hölgyeim és uraim!

A szocialisták kiabálnak:

— Miért ugrott a burgonya 32-ről 50-re? Miért 36 korona egy tojásnak az ára? Miért kerül egy kilo margarin 700 koronába? Miért ugrott a disznóhus ára egyik napról a másikra 185 koronával? Miért került a tegnapi 46 koronás mosószappan ma 72 koronába? Miért áll a marha és porjuhus 300 koronán felül? Miért hoztuk márciusban az uzsora törvényeket? Miért lehet börtönbe vetni az uzsorásokat?

A láz és a félelem ragad: mi jöhet még ezután? Milyen számok és milyen helyzetek?

Most még az örvény rendkívüli állapot, amely fejbe vágja a sokaságot! De majd ha be kell rendezkedni az örületre, mint állandó állapotra! Ki fogja az örvényt? Dante szavai sőt tényleg a város egen...

A népszövetség határozatának részletei

Felsősziléziát felosztják — Beuthen, Gleiwitz és Hindenburg Németországa, Königsbütte, Kattowitz, Pless, Ribnik Lengyelországa

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, okt. 12. A felsősziléziai kérdésben a népszövetség tanácsának döntését hivatalosan még nem publikálták. A döntés azonban már megtörtént, sőt annak részletei is ismeretesek. A genfi lapok nyomán a berlini lapok közlik a népszövetségi tanács határozatát. Berlinben, amikor ismeretessé vált a népszövetségi tanács felosztási terveze, amely nagyjában a Storza-tervre támaszkodik, — nagy nyugtalanság és elégedetlenség támadt. Egész Németország várja a hivatalos közleményeket. A hangulat izzó Berlinben és a nagyobb német városokban nagy tüntetések és tömeggyűlések vannak, amelyekben követelik, hogy Németország erőszakkal vegye birtokba egész Felsősziléziát. Ez természetesen tömeghangulat, amely csak részben tudja befolyásolni a kormányt. Hivatalos helyen ellentétlásra nem gondolnak, mert Németországnak a népszövetségi tanács döntésének alá kell vetni magát. Párisi lapok közlése szerint a főtanácsot a felsősziléziai kérdés megoldása alkalmából sem fogják összehívni. A népszövetségi tanács a döntéssel diplomáciai uton értesíti az érdekelteket államokat, elsősorban Németországot és Lengyelországot, azonkívül a szövetséges hatalmakat.

Genfi közlemények szerint a népszövetség tanácsa által megállapított határ csekély módosítás al megváltozik ezzel a határral, amelyet annakidején Storza volt olasz külügyminiszter javasolt. A határozat szerint Beuthen Németországa marad, Königsbütte pedig a lengyeleké lesz. Az „Echo de Paris” jelentése megerősíti, hogy a népszövetség tanácsa Beuthent és környékét Németországnak ítélte, Gleiwitz és Hindenburg kerüllet egyrésze szintén Németországa lesz.

Königsbütte és Kattowitz városokat Lengyelország kapja. Pless és Ribnik kerület déli része Lengyelországa. A nagykövetek tanácsa utasította a felsősziléziai szövetségközi katonai parancsnokokat, hogy csapatokat tartsák készenlétben. A népszövetség tanácsa határozatának közzététele után, a határozatok végrehajtásáig ostromállapotot rendelnek el Felsőszilézia egész területére.

A kizsácsi front eseményei következtében megrendült a görög kormány helyzete. Párisi politikai körökben számítanak rá, hogy a görög politikai életben rövid idő múlva nagy változások fognak történni. Venizelosz hívei erősen szervezkednek és felhasználják az általános elégedetlenséget. A kormány tudja, hogy a veszített háború következtében pozíciója inoz. Földbirtoklással szeretné levezetni a lakosság nyugtalanságát. A parlamentet október közepére hívták össze.

Lloyd George tárgyal a munkássággal

London, október 12. (RTI.) A mind fenyegetőbb munkanélküliség arra készítette Lloyd Georgeot, hogy lépjen érintkezésbe a munkavezetőkkel, akiket sürögő anéktra hívott meg. A munkavezetők elfogadták a meghívást. A tanácskozások holnap megkezdődnek.

Sándor szerb király lemond?

Páris, október 13. A „Chicago Tribune” értesülése szerint Sándor szerb király lemond a trónról bátyja, György javára. A lap szerint Sándor király Londonban vagy Párisban szándékozik megtelepedni.

HIREK

Az Uj Kelet telefonjai:

Szerkesztőség:	877
Kiadóhivatal:	844
Zs. H. Sz.:	558

As „Infratirea” humoristái

Liberalis lapársunk, az „Infratirea”, akivel erről a helyről többiben folytattunk már barátságos és kevésbé barátságos vitákat a zsidókérdésről, most újra foglalkozik velünk. Ez alkalommal, ugy látszik, a lap humoristája szólalt meg, mert a cikk ugyancsak hemzseg a derűs kiszólásoktól. Az „Infratirea” humoristája mindjárt az elején így kezd:

„Ki nem látta, hogy milyen szegények és meztelenek a mi zsidócskánk. Olyan szegények, hogy az államnak kell segítenie őket, hogy nemzeti nyelvüket elsajátíthassák. Ha pedig az állam ezt nem teszi, ők makacsul kitartanak a magyarnyelvű oktatás mellett, mert az „Uj Kelet” úgy állítja be a dolgot, hogy mi követeljük elsősorban, hogy héberül tanítsanak.”

Pardon, itt már komoly közbeszólással kell zavarnunk humoros vénájú kollegánkat. Az „Uj Kelet” nem „úgy állítja be.” Az Uj Kelet úgy szokta beállítani a dolgokat, ahogy a valóságban állnak. És ebben az ügyben különösképpen meg van az Uj Keletnek a maga tiszta és kiforrott álláspontja, amely semmiféle külön beállításra nem szorul. Nem az állam, mi zsidók követeljük elsősorban, hogy héberül tanítsanak ifjúságunkat.

Az állam csak elismerte a mi követelésünk jogosságát, amikor kimondotta, hogy a zsidó iskolák tanítás nyelve héber, vagy román legyen. Róman abban az esetben, ha a zsidó iskola vezetősége kifejezetten nem akarja a hébert. De ez egyáltalán nem érinti az államnak azt a kötelességét, hogy megfelelő támogatásban kell részesítenie a nemzeti iskolákat. Ezt a támogatást nem könyörületesség címen kérjük, nem a szegénységünkre hivatkozunk akkor, amikor az államtól iskolát követelünk, hanem a jog és igazság törvényeire. Az államnak segítenie kell benntünet abban, hogy nemzeti nyelvünkön iskolákat állítsunk fel, mert ezen a címen mi adót fizetünk az államnak. Az adót, amit mi iskolázásunk címén fizetünk, azt ténylegesen a mi iskolázatásunkra kell hogy fordítsa az állam. Ez így van meghatározva a törvényekben.

„De ne meséljenek ilyet az urak!” — írja tovább az „Infratirea” — (márminthogy mi ne meséljük, hogy az állam követeli a hébernyelvű oktatást) maradjanak meg azon nyelv mellett, amelyik tetszik. Az állam nem követeli, csupán megadja a szabadságot, ha nemzeti iskolát akarnak, úgy saját nyelvükön művelődjenek. De ha ezt nem teszik és mégis iskolát kívánnak, az állam fenntartja magának a jogot, hogy az oktatás az állam nyelvén történjék. Ha annyira ragaszkodnak a magyar kultúrához, azt hiszik, hogy a magyar iskolák nincsenek bezárva a zsidók előtt. Ha olyan tehetséges és gyámoltalanok, mint a gyerekek, akiknek mindent készen kell adni, mert különben nem tanulják meg a leckéjüket; ez bizony méltatlan egy nemzeti aspirációkat tápláló néphez.

Az „Infratirea” humoristája minden bizonnyal régi királyságbeli ember. Mert ha erdélyi lenne, tudná, hogy az erdélyi románoknak a magyar uralom alatt szintén nem voltak nemzeti iskolák, holott ők szintén tápláltak némi nemzeti aspirációkat. Vagy talán az erdélyi románokat nem tarja méltónak ezekhez az aspirációkhoz? Az Infratirea elfelejt, hogy épen az volt az erdélyi románság legnagyobb seregszere, hogy nem gondolhatt a román tanulóifjúság saját anyanyelvén való oktatásáról. A „Infratirea” tudatosan ferdi, amikor azt írja, hogy mi az államtól várunk mindent. Az „Infratirea” úgy látszik nem ves tudomást róla, hogy mi az állam támogatása nélkül, saját erőnkől három zsidó középiskolát és számos népiiskolát létesítettünk. De ezeknek az iskoláknak fenntartásához az államnak is hozzá kell járulnia, mert az állam adót szed a zsidó nemzeti iskoláktól.

Az „Infratirea” ezzel a szellemességgel fejezi be elmélkedését.

„Amint azt a cionistákkal folytatott vita folyamán többször megmondtuk: „Ejn feriges Land” még található, de nemzetiséget egy népnek sem lehet adni, mert a nemzetiség az öntudat produktuma, amelynek feltétele számtalan nemzedék állandó, odaadó munkája.”

Az: hisszük, hogy még az „Infratirea” humoristája is elvette magát, mikor ezeket a sorokat leírta. Pedig nagyon savanyu ember lehet, ami egyébként hozzátartozik a humoristák természetrajzához. Mit felelünk erre az „Infratirea” humoristájának? Semmit. Ezzel csak akkor felelhetünk, ha elismerjük hozzá nemzetiséget kérni.

— **A királyi pár temesvári utazása.** Temesvárról jelentik: A királyi pár fogadására nagy előkészületek történtek. Többek között egy 2000 főből álló bandérium fogadja, továbbá a Bánát minden községéből összeállított küldöttség.

— **Elhunytak az olaszok.** Bukarestből jelentik: Az olasz vendégek ma hagyták el a fővárost. Elindulásuk előtt vezetőjük megjelent az ipar és kereskedelemügyi minisztériumban Averescu miniszterelnök előtt és köszöntőt fejtett ki a szíves és meleg fogadtatásért. A pályaudvaron nagyszámú közönség, az összes iskolák tanulói, valamint a polgári hatóságok bucsúztatták a vendégeket a katonazenekar közreműködésével.

— **A brassói szászok gyűlése.** Brassóbból jelentik: A szász kerület választmánya szerdán délután hat órára gyűlésre hívta össze a szász választókat. Az ülést dr. Dietner Vilmos kerületi elnök nyitotta meg. Polónyi képviselő leszögezte, hogy új alkotmányt kell adni a megnagyobbodott Romániának és hangsúlyozta, hogy a szászok ragaszkodnak a gyulafehérvári határozatokhoz és azoknak pontos végrehajtásához. Tiltakozott a megékélt ülésszak ellen és végül a ügyelődésre is kiterjeszkedett. Azzal fejezte be beszédét, hogy a szász nép ne csüggedjen, mert a jövőben ki fogják harcolni boldogulását. Végül tiltakozott az új adótervények ellen és követelte, hogy a szászok a hatóságokkal anyanyelvükön érintkezzenek. Dr. Fleischnmacher Károly határozati javaslatot terjesztett elő, mely szerint tiltakoznak Brassó megye megszüntetése ellen. A gyűlés a határozati javaslatot egyhangúlag elfogadta.

— **Goppolt Gyula gyászsa.** Súlyos csapás érte Goppolt Gyulát, az „Újság” kiadótulajdonosát. Fia, Goppolt Gyuszi a ref. gimnázium V. osztályának tanulója 14 éves korában rövid szenvedés után elhunyt. Halálát szülein kívül nagyszámú rokonság gyászolja.

— **Kolozsvári ügyvéd a krajovai kamarában.** Bukarestből jelentik: Jogász-körökben nagy meglepetést keltett a krajovai ügyvédi kamara azon határozata, mely szerint tagjai sorába iktatta Bartha Ignác kolozsvári ügyvédet.

— **Pogromhírek Bécsben.** Bécsből jelentik: A tegnapi zsidó ünnep alkalmával pogromhírek terjedtek el, de a nap minden incidens nélkül telt el. A kormány megnyugtatta a közönséget, hogy megette az intézkedéseket a közrend megvédésére.

— **Betiltott újság.** Brassóbból jelentik: A „Kronstedter Zeitung” megjelenését egy hónapra megtiltották. A betiltás oka az, hogy a lap a hatóságok és a hadsereg ellen meg nem engedhető tónusban írt.

— **Az ügyvédek lakóhelyváltása.** Bukarestből jelentik: Az igazságügyminiszter rendeletet hozott ki, amely szerint ha valamely ügyvédi kamarába felvett ügyvéd más kamara területére átköltözik, úgy egyszerű felvételi kérelem alapján felveendő új lakóhelye illetékes kamarájába.

— **Az evangélikus reáliskolák bizonyítványai.** Bukarestből jelentik: A Monitorul Oficial legutóbbi száma közli egy közoktatási rendeletet, mely szerint az okiráltságbeli evangélikus reáliskolák által kiadott bizonyítványok nem tekintendők egyenrangúknak az állami iskolák által kiadottakkal.

— **Harc egy bolsevista bandával.** Bukarestből jelentik: Tegnap reggel egy harminc emberből álló bolsevista banda megtámadta és kifosztotta Alexandrova Noua falut. Az azonnal értesített katonaság üldözőbe vette a rablókat, akik sietve visszavonultak a Duneszter tiszó partjára. A harc folyamán a rablók közül kilencen elestek, a mi részünkről hatan megsebesültek.

— **Két hét alatt épül egy ház.** A gráci mintavásáron a feldbachi faművek befogják mutatni egy házunk a telepítését, mely két hét alatt történik meg. Ez idő letele után a házba, amely egy családi lakosztályból áll, be lehet költözni. Ezt a gyors házépítést egy új építési eljárás teszi lehetővé.

— **Bomlás a budapesti ébredők egyesületében.** Budapestről jelentik: Az ébredők egyesületében a bomlás jelei mutatkoznak. Ismeretes az a 14 pontos memorandum, mely az egyesület közlekedési csoportjának vezére, Bárdosi Gyula adott be az egyesülethez. A memorandumban egyes tagok ellen kifogásokat is előadta. A vezetőség ekkor elrendelte Bárdosi ellen a fegyelmi eljárást és megtiltotta az egyesületi tagotását. Erre Bárdosi hívei elhatározták, hogy kilépnek a pártból és új egyesületet alkotnak. Egyesek véleménye szerint a jelenlegi mozgalom régi ellentétek kibontakozása.

— **Új lap.** Bukarestből jelentik: A párt párt új lapja, az „Aurora” október 27-én indult meg.

— **Hajóösszeütközés.** Bukarestből jelentik: Konstanzában hibás manőver következtében a „Lampo” nevű olasz gőzös összeütközött a Creditul Petrolifer Részvénytársaság uszályával. Az összeütközés következtében igen sok áru ment tönkre.

— **A csehszlovák cukorforgalom november 1-től szabad lesz.** A csehszlovák cukoripar jelentése szerint a kormánnyal való megállapodás folytán a cukorkereskedelem szabályozására vonatkozó rendeletek érvényességét október 31-ig meghosszabbították. November 1-től kezdve a kiskereskedőknél nem ellenőrzik a cukorkészletet és nem is taroznak a fenmaradt cukor után árkülönbözetet fizetni. Az ipari cukorra vonatkozólag felszólítják a kerületi elosztókat, hogy a prágai cukorbizottságnál biztosítsák azt a mennyiséget, melyet minden valószínűség szerint a cukorfeldolgozóknak kiosztanak. A cukorfeldolgozó iparosokat felszólítják, hogy csak annyi cukrot kérjenek, amennyit októberben tényleg felhasználnak, mert nov. 1-től náluk sem ellenőrzik a cukorkészletet. 1921. nov. 1-től kezdve a cukorkereskedelem szabad lesz.

— **Katasztrófális robbanás a főváros mellett.** Bukarestből jelentik: Ma délután 11 órakor hatalmas robbanás történt a chitilai erdőben. A környéken levő házak egy része a robbanás erejétől összedült. A robbanás ereje oly nagy volt, hogy az egész fővárosban hallható volt. A robbanás úgy történt, hogy egy bombával megrakott vagon felborult és a kiesett bombák explodáltak. A hatalmas explozió következtében az erdő elpusztult, vele együtt 15 vagon munió is a levegőbe repült. Az áldozatok számát 30—40 re teszik.

— **Kimutatás a Chevre Kadisa kórházi elméző bizottságának 1921. szept. havi tevékenységéről.** 1921. szept. havában kiosztott éledek száma 803 adag, a kiosztott tej 193 liter, bor 13 liter. Bevétel: Mult hórló maradt kéz pénz 728 56, perselyből 340, betegok hozzájárulása 440, hozzájárulások 1748, templomi adomány 415, havi hozzájárulás 2500, összesen 8171 56 lei. Kiadások: Elhalásért 788 adag 8 lei 2364, főzésért 1921, tejre 112, jutalék 181, igazg. költség (jegyzőnek) 300, apróbb kiadások 160, egyenleg 1138 56, összesen 8171 56 lei. Cluj, 1921. szeptember hó 30-án. Rozsencweig Antal Ch. K. elnök. Neumann Mórné bizotts. elnök.

— **Rendőrségi hírek.** Murza Marian Múzeum utca 12. számú lakos bejelentette a rendőrségen, hogy hatszáz lei értékű aranyakötőjét ellopták. — Lakatos István str. Baritú 14. számú lakos arról tett jelentést, hogy valaki elvitte kétezeröt száz leit érő kabátját a New York kávéházból. — Weiss Mártonról háromezeröt száz leiről kiállított bankellamervényt loptak el. — Tordai György Fogoly-utca 4. számú lakos hét ezer leies lopásról tett jelentést. — Pap Lajos Pál Stefan Cel Mare 12. számú lakos bejelentette, hogy ellopták ezerháromszáz lei értékű szekerét. — Simon Mihály str. T. Cipariu 5. számú lakostól háromezeröt száz leit loptak el.

* **Tánciskola!** Értesítjük a Haggibbor-tagjait és azok ismerőseit, hogy dr. Radnányi Fényes Janka tánctanárnő e hó 15-től kezdődőleg minden szombat este 8 órai kezdettel gyakorló estélyeket fog tartani a ref. koll. tornateremben. Bejárat a kis kapun.

— **Ütőlevelek** láttaozását leggyorsabban és legmegbízhatóbban a Radió kúrija-intér. (Cluj, Str. Reg. Maria 34.)

— **Karlsbadi porcellánárny.** Mindenkori presélt üvegárny és egyéb táblauveg érkezett nagy mennyiségben Fischer üvegüzlethez Cluj, Piata Unirii 18.

Fizetésrendezési követelmények a köztisztviselők

Memorandum a kormányhoz

— Az Új Kelet tudósítójától —

Vasárnap délelőtt Erdély alispánjai gyűlést tartottak Kolozsváron a megyeháza dísztermében. A konferencia tulajdonképeni célja az volt, hogy a közigazgatási hatóságok az országához öszi ülésszakában letárgyalásra kerülő egyetemes közigazgatási törvényjavaslat tervezetéhez tegyék meg a regionális érdekekkel és viszonyokkal kapcsolatos megjegyzéseiket. Ennek keretén belül részletesen megtárgyalták a köztisztviselőkre vonatkozó novellákat.

A gyűlés előzetes tanácskozások után elhatározta, hogy memorandummal fordul a kormányhoz a közigazgatási tisztviselők érdekében. Az emlékiratot, amelyet azonnal meg is szövegeztek, nyomtatásban fogják sokszorosítani s terjeszteni. A memorandum a városi, községi és vármegyei tisztviselők helyzetének ecsetelése után rátér a hivatalnokok követeléseire. Követelik a köztisztviselők, hogy az állami hivatalnokok mintájára, őket is fizetési osztályokba inkadrálják és ezzel kapcsolatban kérk a fizetéseknek a megélhetési viszonyok arányában való felelőtlését. Az állam és a nép érdekében követelik a kormánytól, hogy minden közigazgatási állás meghatározott kvalifikációhoz legyen kötve. Ma ugyanis az a helyzet, hogy rengeteg állást arra hivatlan, nem képzett, sőt az elemi ismeretekkel is alig rendelkező egyének töltenek be, ami sok bajnak, visszaélésnek és komplikációnak a forrása. Ezt megszüntetni, ami a kormánynak is épügy érdeke, mint a háttérbe szorult, képzett tisztviselőknek, csakis az ajánlott módon lehetséges. Enélkül az állami élet konszolidációja el sem képzelhető. A memorandum végül arra kéri a kormányt, hogy a törvényjavaslatot annak idején a tisztviselők érdekeinek megfelelően tárgyalja és szavazza meg.

A tejedelmes memorandumot nyolcragu küldöttség fogja a kormány elé terjeszteni. A deputáció tagjait a subprefektusok és polgármesterek közül fogják delegálni. A memorandumot valószínűleg október 18-án viszik Bukarestbe.

KOZGAZDASAG

„A lei zuhanása nem hátrányos Romániára.” A „Nue Fraie Presse” tudósítója előtt a román kereskedelmi miniszter azt mondotta, hogy a lei eresése nézete szerint Romániára nem jelent hátrányt. Ez az érvelés az országot nem érinti, mert a lei acesony kurzusa nem okoz kárt az országnak. Romániában mindenben nagy bőség van, a ni az élethez szükséges, amire pedig a külföldi szorult, az kedvezőtlen valutájú országokból szerezheti be. Magas valutájú országok luxus-cikkeit egyelőre nélkülözni lehet. Minél mályabban áll a lei, annál könnyebb a behozatal. Ezzel szemben a külföldiek szükségé van Románia termékeire és minél olcsóbb a lei, annál többet kell ezekért fizetni. Belföldön a leinek külföldi kedvezőtlen értékelése nem játszik szerepet, mert vásárló orjót az országban ez nem befolyásolja. A valóságban sokkal nagyobb a vásárló ereje, mint a külföldi jegyzések után itelve, gondolni lehetne. Romániában 300 leiert lehet egy tehenet venni és nagyon kérdéses, hogy Svájcban meg lehetne-e 300 frankért vásárolni ugyanazt az állatot. Ezzel az optimista felfogással szemben számtalanszor kifejtettük álláspontunkat.

A cseh üveg és porcellánipar helyzete. Prágából jelentik: A Livitel főleg Romániába teljesen szűnét. Ennek oka abban keresendő, hogy a lei a szokással szemben sokat hanyatlott. A román kereskedők közül ma senki sem keresi fel Csehszlovákiát, mely üvegyártmányokban is legfőbb szállítója Romániának. Az import pangása miatt a romániai piacon nagy árhátrány mutatkozik.

Tudomására hozzuk a t. közönségnek, hogy

Bratu Romulusz (Rudolf-u. 27. szám) fuvágó- és aprító (dupla fűrésszel) gépeivel olcsón és pontosan dolgozik.

Szőlő- és gyümölcstermés Beszarábiában. A szőlő- és gyümölcstermés Beszarábiában ez idén kiválóan sikerült. Az orosz uradalom alatt ez az országgrész volt a nagy birodalom gyümölcsöse. Kézen kívül gyönyörűen megművelt szőlők vannak. Igen híres a truseni meggy és a kojusnai szilva. Az oroszok rendszeresen üzték az exportot. Voltak külön kocsi, melyek a gyümölcsöt a romlástól megóvták és szállítást egész Oroszországban lehetővé tették. Most a helyzet teljesen megváltozott. Nincs kocsi, nincs megfelelő organizáció. E. idén a meggyet le sem szedték, mert vevők hiányában a munka sem térült meg. Ha az állam legalább gyümölcsaszalókat rendezne be, akkor Beszarábiából száz meg száz milliónyi értékű gyümölcset lehetne kivinni.

Nem ejtik el a vagyonadót. Az „Adevatul” jól informált helyről arról értesül, hogy a kormánynak niúcsen szándékában a vagyonadót elejteni. Ellenkező esetben nem lehetne kifizetni a hadikárokat, a kincstári jegyeket, a reáviráló utalványokat és a kisajátított földek 20 százalékát. Azoknak, akik a vagyonadó elejtése mellett vannak, az állam kötelezettségeit is el kellene törölni.

Valutapiac:

Prága, október 13. Lei 74.—, dinár 141.75—, márká 73.—, leva 63.76, svájci frank 1638.—, norvég korona 1114.60, dán korona 1754.—, svéd korona 2157.—, lira 357.50, francia frank 668.50, font sterling 353.4, dollár 91.25, osztr. kor. 287.—, holl. for. 3054.1/2, belga frank —, lengyel márká 135, magyar kor. 1323.50.

Zürich, okt. 13. Bukarest 450.—, Berlin 420.—, Amsterdam 180.50, Newyork 544.—, London 2100.—, Páris 3970.—, Milano 2165.—, Brüsszel —, Kopenhága —, Stockholm —, Krisztiania —, Madrid —, Prága 600.—, Budapest 80.—, Zágráb 210.—, Buenosayres —, Varsó —, Bécs —, osztr. leb. kor. —.

Bécs, okt. 13. Lei 24.70, dinár —, dollár 2940.—, belga frank —, francia frank —, svájci frank —, holland forint —, dán korona —, jugoszlav korona 1120, norvég korona —, svéd korona —, szokol 3165, magyar korona 475.—, leva —, lira 1161/2, márká 28.20, lengyel márká —, font sterling 11400, rubel —. (Mágnforgalom.)

Berlin, okt. 13. Bukarest 103.75, Amsterdam 4395.60, Brüsszel 944.05, Kristiania 1608.35, Kopenhága 2497.50, Stockholm 3056.90, Helsingfors 199.80, Róma 521.95, London 509.45, Newyork 131.85, Páris 861.50, Zürich 2437.50, Madrid 1758.20, Bécs 688.—, Prága 140.85, Budapest 1948.

SZÍNHÁZ

MAGYAR SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR:

Péntek: Hallgasson meg Adrienne! (Újdonság, először. Premierhelyekkel. Premierbérlet 6. szám.)
Szombat d. u. 8 és fél órákor: Pelekei nótárius. (Első ifjúsági előadás, igen olcsó helyekkel. Előadás: Kovács Dező, igazgató.)
Szombat este 7 és fél órákor: Hallgasson meg Adrienne! (Újdonság, másodszor. Napibérlet 28. szám, B.)
Vasárnap d. u.: Nehétsvirág. (Olcsó helyekkel.)
Vasárnap este: Boszorkányvár. (Operettreprez. Premierhelyekkel. Premierbérlet 7. szám.)
Hétfo: Boszorkányvár. (Operettreprez, másodszor. Rendes helyekkel. Napibérlet 27. szám, C.)
Kedő: Hallgasson meg Adrienne! (Újdonság, harmadszor. Rendes helyekkel. Napibérlet 28. szám, D.)
A műsorra tüztő előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

A színházi iroda hírei: Délutáni előadások. Ezen a héten még két delutáni előadás lesz a magyar színházban. Szombaton delután az első ifjúsági előadást tartják meg. A pelekei nótárius fog színpadkerületi igen olcsó, egyháznadrágra leszállított helyekkel, Szentgyörgyi Istvánnal a címszerepben. Bevezető

Pendele & Rivett

volt

Joh. B. Eliron & Sons

LONDON

nagyromániai vezérképviselő.

H. R. KENT

Galati, Str. Domneasca 13

előadást Kovács Dező igazgató tart. — Vasárnap delután félénnykor pedig a Nehétsvirág c. operettot adják, a címszerepben Seregh Marcsával. — Boszorkányvár. Lázás kíváncsiság és izgalmas várakozás előzi meg a vasárnap esti operett-reprez. A boszorkányvár, Milócker hatalmas operettje évtizedek óta nem szerepelt színházunk másorán s így a mai generáció előtt az újdonság ingerével fog hatni. Az érdeklődés fokozza a parádés szereposztás is, amelyben most látni fogjuk a darabot. Jéssi szerepét vendékként Kertész Vilmos éneklő vasárnap is, hétfőn is, Corallé híres szerepe a Lévy Ilona kezében van. Seregh Marcsa, Susnek Anna, Réthely, Nagy Gyula, Leóvey fogják a többi szerepet játszani. Vasárnap premierbérletben s premierhelyekkel, hétfőn pedig rendes helyekkel s rendes napibérletben adják a Boszorkányvár. — Hallgasson meg Adrienne! Szombaton este másodszor, kedden pedig harmadszor kerül színpadra Verneuil nagyszerű új bohóza, a Hallgasson meg Adrienne.

A mozgóképek műsora: Egyetem-mozgóban: Péntek, szombat, vasárnap, hétfő, az amerikai Pathégyár világgrazáló remeke, Ezeregy-éjszaka, vagy a Szerelem szultánja. Film-költemény, mely mindvégig szívesre van. Kelet bűbájos romantikája, az arab mesék képrázatos pompája elevenedik meg előttünk, egy hőfehér tiszta szerelem történetében. Szűlők és az ifjúság egyaránt lelki gyönyörűséggel szemlélheti ezt a csodaszép filmet, mely legkiemelkedőbb filmeseménye az őszi évadnak. — Urania-mozgóban: Pénteken Tenger leánya, romantikus filmregény, főszerepben gr. Clella Antic Matei. Egy románcban leány szívben lángra lobban a szerelem. Maria azonban egy másik imádójától megtudja, hogy szerelmese benne csak egy halott asszonyt szeret, ahhoz feltűnően hasonló. Bűszkeségében sértve elutasítja az ifjút, de úgy érzi, nem tud nála nélkül élni és a tenger hullámai között keres megmentést és feledést. Szombat, vasárnap, szenzációs filmdráma, Az élet álarca, főszerepben Italia Almirante Manzini. — Apolló-mozgó: Pénteken, szombaton, bájós Renny Porton vigjáték. A hollywoodi görög. Egy fiatal asszony eltaszítja férjét, mert az nem akar megvárni veszedelmes foglalkozásától, az idegen és turistavaszálástól. Vasárnap csak egy napig a pompás Gaumont-dráma, A démon. Egy gyönyörű színdarab e kép.

Főszervező: DR. FISCHER JOZSEF

Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ

Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. t.

Szerkesztőség: Csalon Reg. Forditand (vált. Párisi József-utca) 43.

Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

Fiókkiadó: Nagyvárad, Desák Ferenc-u. 9.

hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.

Szatmár: Bathányi-utca 24. sz.

Előfizetési ár: havonként 30 lei
 Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaszíjakon 1.50 L.
 Hirdetéseket milliméteres díjazás szerint vesszük fel a kiadóhivatal.

Uj mazsola és citrom

érkezett nagyobb mennyiségben a

Ratz és Berndt céghez

Citrus-Kolozsvár, mely a mai naptól kezdve a legolcsóbb napi áron lesz kiadásra.

Uj gyárvállalat

Üvegesiszolda és tükörárugyár

PÉCHY ÉS TÁRSA

ORADEA-MARE, (NAGYVÁRAD) STR. SAGUNA (VOLT KAPUCINUS-UTCA) 20

Készít tüköröket, bulorüvegeket, tükörök újrafoncsorozását, fűző- és tolltűk készítését

Csak nagyban!

A lei emelkedésének hatása előidézte a szövetai rak csökkenését

Angol szövetai

legfinomabb minőségben, direkt Londonból

Bucuresti, Str. Academ. 45

FIÓKOK: Cernăuți, Tempelgasse 4
 Chisinau, Mihailovsca 60

Nagymennyiségű lámpaárú, cseh táblaüveg, karlsbadi porcellán és Dittmar-féle lámpaárú érkezett.

DEUTSCH K. I.

üveg. és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga (vált. Zöldfa-utca) 4.

Telefon 71

1248

Pontos és szolid kiszolgálás!

Rottmann Károly és Tsai
 részvény társaság

Timislova IV. strada Iancu
 Vacarescu (Bem-utca) 14.

Szesz-szabadraktár, szeszenaturáló telep. Szilvórium- és törkölytőzde, rum, likör- és konyakgyár :: Bor-nagykereskedés



Fallilámpák

Függőlámpák

Lámpacsövek

Lámpaernyők és

mindenféle világítási áruk

Porcellánárak

Táblaüveg és ablak-tapasz

Zsinór és ornament-tábla

Préselt- és csiszolt üvegarak érkeztek!

ÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

IONLOS TESTVÉREKTŐL

ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD

Ügyeljünk a cégre

Egy más árn 1 lei. Vastagabb betűvel 2 lei.
Legkisebb méretűeké 10 lei.

Egy négy tonnás üzemképes teherautó, sok tartalék alkatrészrel jutányos áron eladó. — Értekezni Jakab fakereskedő, Nagybánva.

Jeremiás Zsigmond
szesz, rum, likőr
és cognac gyára
Szatmár. Károlyi hsz.

Berkovits Dávid — Máramarossziget
Főter, Városház-épület. — Kérjen mintákat!

Bankettek, lakodalmak, társasvacsorák stb. rendezését legutánabbnak árban vállalja

Bocskay-utca 9. szám szerezhető be

Kadima kiadóvállalat rt. kiadása, Cluj—Kolozsvár.